

AZJA POŁUDNIOWO-WSCHODNIA

Region Indo-Pacyfiku podlega szybkim zmianom i – jako miejsce zamieszkania ponad połowy ludności świata – staje się kluczowym regionem geostrategicznym. Dwie trzecie światowego przewozu kontenerów odbywa się przez Indo-Pacyfik, a szlaki morskie są ważnymi szlakami handlu i dostaw energii. We wrześniu 2021 r. przyjęto strategię UE na rzecz współpracy w regionie Indo-Pacyfiku, aby zwiększyć zaangażowanie UE, budować partnerstwa, wzmocnić międzynarodowy porządek oparty na zasadach i stawić czoła globalnym wyzwaniom. Unia dostosowuje swoje obecne instrumenty, aby wesprzeć [strategiczną autonomię UE](#). [Strategiczny kompas UE na rzecz bezpieczeństwa i obrony](#), formalnie zatwierdzony przez Radę w marcu 2022 r., promuje otwartą i opartą na zasadach regionalną architekturę bezpieczeństwa, w tym bezpieczne szlaki morskie, budowanie zdolności i zwiększoną obecność marynarki wojennej w regionie Indo-Pacyfiku. UE zacieśnia stosunki z państwami Azji Południowo-Wschodniej i wspiera integrację regionalną ze Stowarzyszeniem Narodów Azji Południowo-Wschodniej (ASEAN). Region ten ma problemy geostrategiczne, takie jak spór dotyczący Morza Południowochińskiego i kwestia Tajwanu, oraz problemy środowiskowe, zwłaszcza w podregionie Mekongu. Unia, która jest ważnym partnerem gospodarczym Azji Południowo-Wschodniej i z której płyną znaczne środki na pomoc rozwojową, wspiera tworzenie instytucji, rozwój demokracji, dobre rządy i poszanowanie praw człowieka. UE uruchomiła pakiet o wartości ponad 800 mln EUR w celu walki z pandemią COVID-19 w regionie i złagodzenia jej skutków społeczno-gospodarczych.

Niniejsza nota tematyczna poświęcona jest regionowi Azji Południowo-Wschodniej. Zobacz też noty poświęcone Azji Południowej ([5.6.7](#)) i Azji Wschodniej ([5.6.8](#)).

PODSTAWA PRAWNA

- Tytuł V (działania zewnętrzne UE) Traktatu o Unii Europejskiej;
- art. 206–207 (handel) i art. 216–219 (umowy międzynarodowe) Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej;
- umowy o partnerstwie i współpracy (stosunki dwustronne).

A. Stowarzyszenie Narodów Azji Południowo-Wschodniej (ASEAN)

W pierwszym szczycie ASEAN, który odbył się na Bali w lutym 1976 r., udział wzięły Indonezja, Malezja, Filipiny, Singapur i Tajlandia. Następnie do stowarzyszenia

dołączyły Brunei, Wietnam, Laos, Kambodża i Mjanma/Birma. ASEAN ściśle przestrzega polityki nieingerowania w sprawy wewnętrzne swoich członków.

UE i ASEAN są podobnie myślącymi partnerami w trudnym kontekście geopolitycznym, którzy wierzą w multilateralizm oparty na zasadach. W ciągu [45 lat współpracy](#) ASEAN i UE pogłębiły stosunki, głównie w dziedzinie handlu i stosunków gospodarczych. Unia Europejska jest drugim co do wielkości partnerem handlowym ASEAN, a jej udział w całkowitej wymianie handlowej między państwami ASEAN a resztą świata wynosi 13%. ASEAN jest trzecim co do wielkości partnerem UE poza Europą (po Stanach Zjednoczonych i Chinach). Ostatecznym celem jest w dalszym ciągu zawarcie międzyregionalnej umowy o wolnym handlu UE–ASEAN (FTA).

Na posiedzeniu ministerialnym UE–ASEAN w lipcu 2021 r. zawarto porozumienie o nadaniu stosunkom wyższej rangi partnerstwa strategicznego, które zawarto w grudniu 2020 r. Obie strony zobowiązały się do organizacji regularnych spotkań na szczycie na szczeblu przywódców w celu zacieśnienia współpracy gospodarczej i w zakresie bezpieczeństwa, a także poprawy stosunków w takich dziedzinach jak łączność i rozwój. UE i ASEAN zobowiązały się do większych wysiłków na rzecz stworzenia praktycznych ram dla międzyregionalnej FTA. Obie strony analizują potencjalne partnerstwo w zakresie łączności, z uwzględnieniem strategii UE dotyczącej łączenia Europy i Azji oraz centralnego planu dotyczącego łączności ASEAN 2025. Uzgodniły również powołanie wspólnej grupy roboczej, która zajmie się wyzwaniami związanymi z realizacją celów zrównoważonego rozwoju w sektorze oleju roślinnego, a zwłaszcza oleju palmowego. W lutym 2022 r. odbyło się 29. posiedzenie Wspólnego Komitetu Współpracy UE–ASEAN. Obie strony podkreśliły istotną rolę, jaką ASEAN i UE odgrywają w sprawach regionalnych i globalnych, podsumowały czwarty rok realizacji planu działania UE–ASEAN na lata 2018–2022, w którym ponad 88% celów liniowych już osiągnięto lub są one obecnie realizowane, i spodziewają się terminowego zakończenia następnego planu działania (2023–2027).

14 września 2021 r. odbyła się 17. runda konsultacji komisarza ds. handlu UE z ministrami gospodarki państw ASEAN. Obie strony zatwierdziły program ASEAN–UE w dziedzinie handlu i inwestycji na lata 2021–2022, potwierdziły zobowiązanie do zacieśnienia współpracy gospodarczej i sformułowały założenia przyszłej FTA ASEAN–UE.

W ramach nowego partnerstwa strategicznego UE–ASEAN Unia planuje promować parlamentarny wymiar stosunków, na przykład przez wspieranie bardziej strukturalnej wymiany i promowanie wspólnych posiedzeń między Parlamentem Europejskim i Zgromadzeniem Międzyparlamentarnym ASEAN (AIPA). Zapewni to demokratyczną rozliczalność i forum dla wielostronnej wymiany, aby rozwiązywać problemy globalne. 14 czerwca 2021 r. Delegacja do spraw Stosunków z Państwami Azji Południowo-Wschodniej i Stowarzyszeniem Państw Azji Południowo-Wschodniej (DASE) odbyła posiedzenie w celu wymiany poglądów z państwami ASEAN i ESDZ na temat partnerstwa strategicznego UE–ASEAN i unijnej strategii współpracy w regionie Indo-Pacyfiku. 22 czerwca 2021 r. odbyło się inauguracyjne posiedzenie w ramach międzyregionalnego dialogu parlamentarnego PE–AIPA w celu omówienia przyszłości stosunków handlowych UE–ASEAN oraz skutków pandemii COVID-19.

[Regionalne kompleksowe partnerstwo gospodarcze \(RCEP\)](#), podpisane w listopadzie 2020 r., weszło w życie w styczniu 2022 r. RCEP, które obejmuje 10 państw ASEAN i pięciu partnerów stowarzyszenia, jest największą umową o wolnym handlu na świecie, obejmującą ponad połowę światowego eksportu i prawie jedną trzecią światowego produktu krajowego brutto (PKB). Umowa o wolnym handlu obejmuje większość sektorów gospodarki, przy czym oczekuje się, że około 90% towarów będzie przedmiotem bezcłowego handlu. Większość towarów już korzysta z tego przywileju na mocy istniejących umów między członkami. Obniżenie taryf może trwać do 20 lat. Kambodżę, Laos i Mjanmę/Birmę obowiązują dłuższe okresy przejściowe. Sektory wrażliwe, takie jak rolnictwo, są w większości wyłączone z obniżek ceł. Członkowie RCEP powinni korzystać ze wspólnych reguł pochodzenia, zniesienia kontyngentów wywozowych, uproszczonych procedur celnych i łatwiejszego transgranicznego dostępu do stref handlowych. Kluczowymi obszarami wzrostu będą prawdopodobnie surowce, maszyny, pojazdy silnikowe i produkty konsumpcyjne.

B. Dialog Azja–Europa (ASEM) i Partnerstwo Parlamentarne Azja–Europa (ASEP)

Celem ASEM jest zacieśnienie współpracy gospodarczej, dialogu politycznego i promowanie kontaktów międzyludzkich między UE a Azją. Partnerzy podkreślili ostatnio potrzebę skutecznych i szybkich działań w zakresie zmiany klimatu, współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa, handlu i praw człowieka.

W listopadzie 2021 r. Kambodża przejmując rolę gospodarza 13. szczytu ASEM (ASEM13) i 11. posiedzenia Partnerstwa Parlamentarnego Azja–Europa (ASEP-11). Celem ASEM13 było wzmocnienie multilateralizmu z perspektywy wspólnego wzrostu, z naciskiem na stawianie czoła globalnym wyzwaniom, takim jak zmiana klimatu, zrównoważony rozwój i terroryzm, oraz udoskonalenie wielostronnego systemu handlowego. Zgodnie z tym ogólnym celem ASEP-11 odbywał się jako jedno z wydarzeń towarzyszących ASEM13 pod hasłem „Wzmocnienie partnerstwa parlamentarnego na rzecz pokoju i zrównoważonego rozwoju po pandemii COVID-19”.

C. Indonezja

Rośnie rola Indonezji jako kluczowego partnera UE i członka G-20 oraz trzeciego pod względem wielkości państwa demokratycznego na świecie i najludniejszego kraju muzułmańskiego. Współpraca UE z Indonezją opiera się na umowie o partnerstwie i współpracy z 2014 r. Posiedzenie Wspólnego Komitetu UE–Indonezja w czerwcu 2021 r. stanowiło krok naprzód we współpracy dwustronnej w ramach umowy o partnerstwie i współpracy. Przywódcy podkreślili, jak ważne jest wzmocnienie i wdrożenie globalnych programów społeczności międzynarodowej w ramach współpracy w regionie Indo-Pacyfiku, podkreślając ich zaangażowanie w przeciwdziałanie zmianie klimatu i prace nad wspólnym programem ekologicznym.

[Indonezja i UE spotkały się po raz szósty w ramach wspólnego komitetu w lipcu 2022 r.](#) na Bali, aby podsumować stan stosunków dwustronnych. Z zadowoleniem przyjęli wzajemne uznawanie zaświadczeń o szczepieniu przeciwko COVID-19 od maja 2022 r. Wcześniej [w listopadzie 2021 r. odbył się szósty dialog na temat polityki bezpieczeństwa](#), a szósty dialog polityczny odbył się w marcu 2022 r. Indonezja wyraziła zainteresowanie zwiększeniem mobilności przy wjeździe do UE dzięki liberalizacji reżimu wizowego Schengen w przypadku podróży służbowych i

turystycznych obywateli Indonezji. Indonezja i UE potwierdziły swoje zaangażowanie na rzecz suwerenności, niezależności i integralności terytorialnej Ukrainy, ubolewając nad agresją Rosji. Obie strony pochwały wizytę prezydenta Joko Widodo w Kijowie i Moskwie oraz poparły [inicjatywę na rzecz bezpiecznego transportu zbóż i żywności z ukraińskich portów](#), uzgodnioną między Rosją, Ukrainą, Turcją i ONZ w lipcu 2022 r. Ponowiły swoje zobowiązanie do wzmocnienia ducha multilateralizmu i przestrzegania prawa międzynarodowego w celu promowania pokoju i stabilności. Obie strony uzgodniły, że będą dążyć do partnerstwa przynoszącego wzajemne korzyści we współpracy w zakresie bezpieczeństwa, w tym bezpieczeństwa morskiego, operacji utrzymywania pokoju, cyberbezpieczeństwa i zwalczania terroryzmu.

Indonezja zachęcała do dalszej wymiany wiedzy i konsultacji na temat współpracy w zakresie bezpieczeństwa i obrony za pośrednictwem programów UE takich jak projekt na rzecz wzmocnienia współpracy w zakresie bezpieczeństwa w Azji i z Azją (ESIWA) oraz Najważniejsze szlaki morskie na Oceanie Indyjskim (CRIMARIO). Obie strony z zadowoleniem przyjęły plany przyszłych wspólnych ćwiczeń morskich oraz fakt, że indonezyjski Uniwersytet Obrony przystąpił do unijnej sieci Kolegium Obrony i Bezpieczeństwa jako członek stowarzyszony. Na posiedzeniu wspólnej komisji w lipcu 2022 r. odnotowano również posiedzenie grupy roboczej ds. handlu i inwestycji, które odbyło się w kwietniu 2022 r. i dotyczyło dwustronnego handlu i inwestycji, oraz potwierdzono zobowiązanie do przyspieszenia prac nad [toczącymi się negocjacjami w sprawie kompleksowej umowy o partnerstwie gospodarczym między Indonezją a UE](#).

W czerwcu 2021 r. Światowa Organizacja Handlu (WTO) [opublikowała dokument](#) dotyczący sporu między UE a Indonezją w sprawie biopaliw dotyczącego oleju palmowego. W grudniu 2019 r. Indonezja wszczęła na forum WTO postępowanie przeciwko UE w sprawie niektórych środków dotyczących oleju palmowego i biopaliw produkowanych z oleju palmowego, argumentując, że unijne ograniczenia dotyczące biopaliw na bazie oleju palmowego są niesprawiedliwe i dyskryminujące. Indonezja złożyła wniosek o konsultacje do organu WTO rozstrzygającego spory. Konsultacje w sprawie środków przeprowadzono 19 lutego 2020 r., ale ponieważ nie udało się rozstrzygnąć sporu, w marcu 2020 r. Indonezja zwróciła się do Organu Rozstrzygania Sporów o powołanie zespołu orzekającego i zbadania sprawy. WTO nie podjęło jeszcze decyzji, ale przewiduje się, że wyda ją do końca 2022 r. Niemniej jednak rosyjska inwazja na Ukrainę spowodowała światowy niedobór oleju jadalnego, co może pomóc Indonezji odzyskać udział w rynku oleju palmowego w UE. Niezależnie od decyzji WTO, UE chce poprawić swój wizerunek i podpisać nowe umowy, w tym z powodu [kryzysu energetycznego wywołanego wojną w Ukrainie](#). Zakłada się, że w nadchodzących latach nastąpi gwałtowny wzrost importu oleju palmowego do UE.

UE jest trzecim co do wielkości partnerem handlowym Indonezji, przy całkowitym handlu towarami wynoszącym w 2020 r. 20,6 mld EUR i nadwyżce w wysokości 6,2 mld EUR na korzyść Indonezji. Wartość bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ) UE w Indonezji wyniosła 25,8 mld EUR.

W kwietniu 2020 r. w Indonezji odbyły się jednocześnie wybory prezydenckie, parlamentarne i regionalne. Joko Widodo (Jokowi, Demokratyczna Partia Indonezji) został wybrany na drugą kadencję, ale kryzys związany z COVID-19 spowodował erozję jego przywództwa i spadek popularności. Rząd priorytetowo traktuje

rozwój infrastruktury przy pomocy inwestycji zagranicznych i prywatnych. Polityka koncentrowała się jednak na odbudowie po pandemii COVID-19.

Następne wybory prezydenckie odbędą się w 2024 r. Prezydent Jokowi zaważczy prawdopodobnie o trzecią kadencję. W ciągu ostatniego roku doszło do kilku zmian w rządzie.

Kiedy prezydent Joko Widodo ogłosił plan budowy nowej stolicy, obiecał błyszczącą, ekologiczną, zaawansowaną technologicznie metropolię. Los tego projektu o wartości 30 mld EUR będzie zależał od wyniku wyborów, które odbędą się w lutym 2024 r. Oczekuje się, że budowa Nusantary potrwa do 2045 r., co zbiega się z setną rocznicą niepodległości Indonezji. Umieszczenie jej na Borneo obciąży środowisko w regionie znanym z rozległych lasów deszczowych i dzikiej fauny i flory, w tym orangutanów i nosaczy. Rząd obiecał redystrybucję bogactwa i promowanie rozwoju w innych częściach Indonezji.

Indonezja sprawuje w tym roku przewodnictwo w grupie G-20. Wiele uwagi poświęca się rozłamowi w grupie G-20 w kwestii prawa Rosji do udziału w jej posiedzeniach. Rosja została zaproszona na szczyt na Bali w listopadzie 2022 r., podobnie jak Ukraina. Prezydent Putin nie uczestniczył jednak w posiedzeniu, a prezydent Zełenski połączył się zdalnie.

W [październiku 2019 r. Parlament przyjął rezolucję w sprawie proponowanego kodeksu karnego w Indonezji](#), w której wyraził zaniepokojenie jego przepisami dotyczącymi bluźnierstwa i cudzołóstwa, a także obawy, że nowy kodeks posłuży do prześladowania mniejszości i umożliwi dyskryminację ze względu na płeć, religię i orientację seksualną. Projekt kodeksu wywołał protesty. Parlament z zadowoleniem przyjął decyzję prezydenta Joko Widodo o odroczeniu przyjęcia projektu po masowych protestach, w których uczestniczyły tysiące osób.

D. Mjanma/Birma

Odkąd w 2015 r. Mjanma zaczęła przywracać demokrację i otwierać się na świat, UE aktywnie towarzyszy przemianom demokratycznym w tym kraju i przewodzi działaniom zmierzającym do ponownego zaangażowania się społeczności międzynarodowej w kontakty z Mjanmą. Ze względu na trwającą przez dziesięciolecia izolację na arenie międzynarodowej i związane z nią sankcje nie zawarto formalnej umowy ramowej z tym krajem.

Konstytucja Mjanmy/Birmy, sporządzona przez wojskowych i przyjęta w referendum w 2008 r., ogranicza działania rządu cywilnego i przyznaje wyjątkowe uprawnienia wojsku, na przykład 25% mandatów w parlamencie i kontrolę nad ministerstwami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo i administrację terytorialną. W kraju od 1948 r. trwa wojna domowa. W październiku 2015 r. osiągnięto porozumienie w sprawie zawieszenia broni, jednak bez udziału kilku etnicznych grup rebelianckich. Od wyborów w 2015 r. wprowadzane są reformy demokratyczne, od kiedy Aung San Suu Kyi objęła stanowiska radczyni stanu, minister spraw zagranicznych i minister w kancelarii prezydenta. Ostatnie wybory powszechne odbyły się 8 listopada 2020 r. Partia Aung San Suu Kyi – Narodowa Liga na rzecz Demokracji (NLD) – zdobyła wystarczającą liczbę miejsc w parlamencie, aby utworzyć nowy rząd.

W lutym 2021 r. wojsko przejęło jednak władzę w zamachu stanu i zatrzymało Aung San Suu Kyi, prezydenta U Win Myinta i innych wysokich rangą przedstawicieli NLD pod pretekstem oszustwa wyborczego. Głównodowodzący armią generał Min Aung Hlaing stanął na czele junty wojskowej. Aung San Suu Kyi i innym czołowym przywódcom NLD postawiono zarzuty. Wydarzenia te doprowadziły do prodemokratycznych protestów, a starcia z armią przyniosły ofiary śmiertelne i poważne obrażenia u osób biorących w nich udział.

UE, wraz z innymi podmiotami międzynarodowymi, wydała liczne oświadczenia w sprawie Mjanmy/Birmy i nałożyła sankcje na członków junty oraz podmioty należące do wojska. W lutym 2021 r. [Rada przyjęła konkluzje](#) potępiające pucz wojskowy i wzywające do deeskalacji kryzysu, zniesienia stanu wyjątkowego, przywrócenia prawowitego rządu oraz natychmiastowego uwolnienia osób zatrzymanych lub aresztowanych w związku z puczem. W marcu, kwietniu i czerwcu 2021 r. Rada nałożyła sankcje na osoby odpowiedzialne za zamach i rozszerzyła sankcje na kontrolowane przez wojsko przedsiębiorstwa i podmioty.

W kwietniu 2021 r. wiceprzewodniczący Komisji/wysoki przedstawiciel Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa [wydał oświadczenie](#) w sprawie [pięcypunktowego konsensusu](#) osiągniętego na zorganizowanym w Indonezji spotkaniu przywódców ASEAN, by wyrazić poparcie dla specjalnego wysłannika ASEAN. W październiku 2021 r. wiceprzewodniczący/wysoki przedstawiciel wezwał Mjanmę/Birmę do konstruktywnej współpracy z ASEAN. Władze Mjanmy/Birmy opublikowały jednak komunikat prasowy odrzucający wniosek specjalnego wysłannika ASEAN o spotkanie z Aung San Suu Kyi. W lutym 2022 r. Rada zatwierdziła [czwarty pakiet sankcji](#) wobec wysokich rangą członków i podmiotów Tatmadaw (wojsko), w tym przedsiębiorstwa Myanma Oil and Gas Enterprise.

Całkowita wartość wymiany handlowej między UE a Mjanmą/Birmą w 2020 r. wyniosła 3,1 mld EUR. Jako kraj najstabilniej rozwinięty, Mjanma/Birma uczestniczy w inicjatywie handlowej „wszystko oprócz broni” (EBA) w ramach ogólnego systemu preferencji taryfowych (GSP). Mjanma/Birma jest obecnie objęta procedurą zwiększonego zaangażowania, która gwarantuje zgodność z podstawowymi wymogami rozporządzenia w sprawie GSP. UE przekazała Mjanmie/Birmie 688 mln EUR w latach 2014–2020. Pomimo niedawnego zamachu stanu Komisja była jak dotąd niechętna wprowadzeniu ograniczeń handlowych, powołując się na konsekwencje dla ludności i niski wpływ ograniczeń na armię. [Wieloletni program indykacyjny UE na lata 2021–2027](#) opiera się na szczególnych priorytetach dla Mjanmy/Birmy: ład, praworządność, zrównoważony wzrost, pomoc dla wysiedlonych, Zielony Ład i agenda cyfrowa.

W kraju odnotowano [alarmujący wzrost](#) liczby wyroków śmierci zarejestrowanych od czasu wojskowego zamachu stanu w lutym 2021 r., ale sądzi się, że do lipca 2022 r. nie wykonano żadnych egzekucji, kiedy to junta wojskowa Mjanmy/Birmy ogłosiła, że stracono czterech mężczyzn oskarżonych na mocy ustawy o zwalczaniu terroryzmu z 2014 r.

Według [danych ONZ od maja 2022 r.](#) liczba osób wewnętrznie przesiedlonych w Mjanmie/Birmie sięgnęła miliona. Według najnowszych danych po zamachu stanu wojskowi zabili ponad 1900 osób.

Mjanma/Birma musi mierzyć się z eskalacją napięć między społecznościami. W sierpniu 2020 r. wznowiono czwarte posiedzenie unijnej konferencji pokojowej, nazywanej konferencją XXI w. w Panglong. Jej celem było zażegnanie konfliktu między armią i etnicznymi grupami rebelianckimi poprzez przekształcenie ogólnokrajowego porozumienia w sprawie zawieszenia broni w trwałe rozwiązanie.

Według [wskaźnika demokracji z 2021 r.](#) Mjanma/Birma zajęła 166. miejsce wśród 167 państw. W kraju dochodzi do łamania praw człowieka, a przede wszystkim do prześladowania grupy etnicznej Rohingja w stanie Rakhine. Od sierpnia 2017 r. ponad 800 tys. uchodźców należących do społeczności Rohingja uciekło do Bangladeszu, aby uniknąć prześladowań w Mjanmie/Birmie. W sierpniu 2019 r. tysiące uchodźców sprzeciwiło się podjętej przez Bangladesz, Mjanmę/Birmę i ONZ próbie ich repatriacji, ze względu na brak bezpieczeństwa. [Parlament Europejski w rezolucji z września 2019 r. potępił łamanie praw człowieka ludności Rohingja.](#) W lutym 2021 r. Parlament [przyjął rezolucję](#), w której zdecydowanie potępił przejęcie władzy przez wojsko i łamanie praw człowieka, wzywając juntę do przywrócenia rządu cywilnego oraz do natychmiastowego uwolnienia wszystkich zatrzymanych.

W październiku 2021 r. Parlament [przyjął rezolucję](#) potępiającą łamanie praw człowieka, nieustanną dyskryminację mniejszości etnicznych i stosowanie przez juntę przemocy wobec obywateli, a także atak wojska na personel medyczny i placówki medyczne. Parlament wezwał również Mjanmę/Birmę do współpracy ze specjalnym wysłannikiem ASEAN, a Radę do dalszego nakładania ukierunkowanych sankcji na osoby odpowiedzialne za wojskowy zamach stanu w lutym 2021 r.

W marcu 2022 r. Parlament przyjął [rezolucję w sprawie Mjanmy/Birmy rok po zamachu stanu](#), w której potwierdził swoje stanowisko w sprawie Mjanmy/Birmy. UE przeznaczyła dodatkowe 1 mln EUR na Niezależny Mechanizm Dochodzeniowy dla Mjanmy/Birmy – grupy powołanej przez Radę Praw Człowieka ONZ w 2018 r. w celu gromadzenia dowodów dotyczących łamania praw człowieka.

E. Filipiny

W 2011 r. UE i Filipiny podpisały umowę o partnerstwie i współpracy (UPiW), która weszła w życie w marcu 2018 r. Pierwsze posiedzenie [wspólnego komitetu](#) odbyło się w Brukseli 28 stycznia 2020 r. Utworzono na nim specjalne podkomisje, które pozwolą Filipinom i UE na wykorzystanie w pełni potencjału współpracy w celu przeniesienia stosunków dwustronnych na wyższy poziom i ich zacieśnienia. Ponadto w sierpniu 2021 r. Filipiny przejęły rolę koordynatora ASEAN ds. dialogu z UE do 2024 r.

Drugie posiedzenie wspólnego komitetu odbyło się w kwietniu 2022 r., aby podsumować dwustronną współpracę w ramach UPiW. W kwestii rozwoju sytuacji w zakresie bezpieczeństwa regionalnego, takiej jak spór dotyczący Morza Południowocchińskiego, UE i Filipiny zgodziły się co do potrzeby znalezienia pokojowego i pluralistycznego rozwiązania konfliktów, przy jednoczesnym poszanowaniu zasad prawa międzynarodowego i Karty Narodów Zjednoczonych.

Obie delegacje omówiły przyjęcie odpowiednich rezolucji podczas nadzwyczajnej sesji Zgromadzenia Ogólnego ONZ w sprawie Ukrainy i w Radzie Praw Człowieka, gdzie potępiono rosyjską agresję na Ukrainę.

UE przekazuje znaczne środki na rzecz Filipin. Na lata 2014–2020 Unia przeznaczyła dla tego państwa środki w wysokości 325 mln EUR. Priorytetowe obszary działań to praworządność oraz wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu. [Wieloletni program indykatywny UE na lata 2021–2027](#) obędzie kontynuował współpracę UE. W 2020 r. wartość dwustronnego handlu towarami między UE a Filipinami wyniosła 12,3 mld EUR; UE jest czwartym co do wielkości partnerem handlowym Filipin, co odpowiadało 8,4% całkowitej wymiany handlowej kraju w 2020 r. W grudniu 2015 r. rozpoczęły się negocjacje w sprawie FTA między UE a Filipinami, a ich pierwsza runda miała miejsce w maju 2016 r. Negocjacje objęły szeroki zakres tematów, w tym cła, pozataryfowe bariery w handlu, handel usługami i inwestycje, a także handlowe aspekty zamówień publicznych, własność intelektualną, konkurencję i zrównoważony rozwój.

W maju 2016 r. Rodrigo Duterte wygrał wybory prezydenckie i wprowadził kontrowersyjne metody zwalczania handlu narkotykami, sankcjonując metodę „strzelaj, by zabić”, która doprowadziła do rażących naruszeń praw człowieka. Duterte zmienił kierunek polityki zagranicznej Filipin, budując nowy sojusz z Rosją i Chinami, pomimo kontrowersji wokół Morza Południowochińskiego i faktu, że Filipiny są stroną w sporze. UE wspierała proces pokojowy na Mindanao i z zadowoleniem przyjęła pokojowe referendum na początku 2019 r.

UE jest coraz bardziej zaniepokojona przypadkami łamania praw człowieka, w szczególności egzekucjami pozasądowymi związanymi z wojną z narkotykami i ustawą antyterrorystyczną uchwaloną w lipcu 2020 r. Ponieważ Filipiny korzystają od grudnia 2014 r. z unijnego systemu preferencji handlowych GSP Plus, UE przypomniała im o zobowiązaniu do ratyfikacji i wdrożenia 27 międzynarodowych konwencji dotyczących praw człowieka i praw pracowniczych, jak zapisano w porozumieniu w sprawie GSP Plus.

Parlament Europejski w rezolucji z września 2020 r. wezwał UE i państwa członkowskie do natychmiastowego wszczęcia kroków proceduralnych, które mogłyby doprowadzić do czasowego zawieszenia preferencji GSP Plus. Na razie nie podjęto żadnych dalszych działań w związku z tym apelem.

W maju 2022 r. odbyły się wybory prezydenckie. Nowym prezydentem Filipin jest Ferdinand „Bongbong” Marcos, a wiceprezydentką jest Sara Duterte, córka ustępującego przywódcy. W przemówieniu inauguracyjnym 30 czerwca 2022 r. prezydent Ferdinand Marcos obiecał nadać priorytet krótkoterminowym celom politycznym w dziedzinie rolnictwa, infrastruktury i inwestycji. Jednocześnie prawdopodobnie wzrośnie konkurencja między Japonią a Chinami, które chcą realizować ambitne plany Filipin dotyczące nowych linii kolejowych. W przeciwieństwie do Duterte F. Marcos zamierza zachować większą równowagę w kontaktach dyplomatycznych z Pekinem i Waszyngtonem. Prezydent Ferdinand Marcos ma wziąć udział w szczycie UE–ASEAN w Brukseli w grudniu 2022 r.

[W lutym 2022 r. Parlament przyjął rezolucję](#), w której zdecydowanie potępił tysiące egzekucji pozasądowych i innych poważnych naruszeń praw człowieka związanych z wojną wypowiedzianą przez prezydenta Rodrigo Duterte handlarzom narkotyków. Posłowie potępił również wszelkie przypadki zastraszania i przemocy wobec osób usiłujących ujawnić przypadki nadużyć. [Parlamentarzyści ASEAN ds. praw człowieka](#) wezwali również do natychmiastowego i bezwarunkowego uwolnienia filipińskiej senator Leili De Limy, jednej z najsurowszych krytyczek byłego prezydenta.

F. Wietnam

Stosunki UE z Wietnamem opierają się na umowie o partnerstwie i współpracy przyjętej w 2016 r. Łącznie w latach 2014–2020 przeznaczono dla tego kraju kwotę 400 mln EUR, w szczególności na takie obszary jak dobre rządy, energetyka i przeciwdziałanie zmianie klimatu, zwłaszcza w regionie delty Mekongu. [Wieloletni program indykacyjny UE dla Wietnamu na lata 2021–2027](#) dotyczy kluczowych kwestii i obszarów ważnych dla tego kraju.

W czerwcu 2019 r. UE i Wietnam podpisały umowę o wolnym handlu (FTA) i umowę o ochronie inwestycji. Następnie Parlament wyraził zgodę na obie umowy w lutym 2020 r., a FTA weszła w życie w sierpniu 2020 r. Wejście w życie FTA oznacza natychmiastowe zniesienie 65% ceł na wywóz z UE do Wietnamu i 71% ceł na przywóz z Wietnamu. Komisja Handlu Międzynarodowego Parlamentu Europejskiego śledzi wdrażanie FTA. Umowa o ochronie inwestycji wejdzie w życie po jej ratyfikacji przez wszystkie państwa członkowskie UE.

Wartość handlu towarami między UE a Wietnamem wyniosła w 2020 r. 43,2 mld EUR, a wartość BIZ UE w Wietnamie osiągnęła w 2019 r. 6,1 mld EUR.

W październiku 2019 r. UE i Wietnam podpisały umowę w sprawie ram udziału w celu ustanowienia podstawy prawnej udziału Wietnamu w prowadzonych przez UE operacjach zarządzania kryzysowego.

Ogólna sytuacja w zakresie praw człowieka w Wietnamie pogarsza się, również z powodu pandemii COVID-19. To samo dotyczy wolności słowa w kraju, gdzie nasilają się represje wobec dysydentów i wzrasta liczba aresztowań za działalność „antypaństwową”. W 2020 r. dziesiątki osób było ściganych za aktywizm, aresztowano dziennikarzy i zwiększono wyroki więzienia na mocy przepisów o bezpieczeństwie narodowym. Wietnam jest monopartyjnym państwem komunistycznym, w którym nie ma wolności politycznej. W maju 2021 r., mimo pandemii COVID-19, zorganizowano wybory parlamentarne do 15. Zgromadzenia Narodowego i lokalnych rad ludowych. Wietnamska Partia Komunistyczna (VCP) wygrała wybory, zachowując pełną kontrolę nad mediami i procesem wyborczym, bez żadnego niezależnego nadzoru nad wyborami. W wyniku w pełni kontrolowanego przez państwo procesu wyborczego wyeliminowano 64 z 75 samodzielnie zgłaszających się kandydatów i aresztowano dwóch kandydatów niezależnych.

Wietnam to jeden z najlepszych przykładów udanej transformacji z upadłej komunistycznej gospodarki w otwartą gospodarkę rynkową. Wietnam jest jednym z najszybciej rozwijających się krajów regionu ASEAN – w latach 2010–2020 średni wzrost PKB wyniósł tam prawie 7%.

W styczniu 2021 r. [Parlament przyjął rezolucję](#) w sprawie Wietnamu, w której wezwał do natychmiastowego i bezwarunkowego uwolnienia wszystkich obrońców praw człowieka i dziennikarzy oraz potępił nadużywanie represyjnych przepisów prawnych do ograniczania podstawowych praw i wolności. Wezwał również rząd do umożliwienia funkcjonowania niezależnych mediów i zaapelował o ustanowienie niezależnego mechanizmu monitorowania praw człowieka. W 2021 r. Wietnam znalazł się na 175. miejscu (na 180 krajów) w [światowym rankingu wolności prasy](#);

Przywódca Komunistycznej Partii Wietnamu Nguyễn Phú Trọng, od dziesięciu lat na stanowisku, stosuje rygorystyczną politykę antykorupcyjną. W czerwcu 2022 r. zdymisjonowano ministra zdrowia Nguyễn Thanh Longa i burmistrza Hanoi Chu Ngọc Anha, a następnie aresztowano ich pod zarzutem defraudacji 169 mln EUR przeznaczonych na testy na COVID-19. Zatrzymano również innych wysokich rangą urzędników. Pozycja Wietnamu poprawiła się o ponad 30 miejsc w [rankingu postrzegania korupcji 2021](#) opracowanym przez Transparency International, gdzie zajmuje 87. miejsce na 180 państw.

G. Tajlandia

Partnerstwo UE–Tajlandia opiera się na umowie ramowej z 1980 r., a współpraca między UE a Tajlandią bazuje na umowie o współpracy między UE a ASEAN z 1980 r. W marcu 2013 r. strony zakończyły negocjacje w sprawie UPiW, ale jej zawarcie wstrzymał wojskowy zamach stanu, który miał miejsce w 2014 r.

2 września 2022 r. UE i Tajlandia sfinalizowały tekst UPiW między UE a Tajlandią, zamykając proces negocjacji. UPiW wzmocni dialog polityczny i współpracę w wielu obszarach polityki, w tym w dziedzinie środowiska, energii, zmiany klimatu, transportu, nauki i technologii, handlu, zatrudnienia i spraw społecznych, praw człowieka, edukacji, rolnictwa, nieprolifracji, zwalczania terroryzmu, walki z korupcją i przestępczością zorganizowaną, a także migracji i kultury.

Podejmowane są również działania, aby wznowić negocjacje w sprawie ambitnej i kompleksowej FTA UE–Tajlandia. Negocjacje wznowiono w sierpniu 2021 r. po załamaniu się rozmów w 2014 r. w następstwie wojskowego zamachu stanu. UE jest jednym z największych rynków eksportowych Tajlandii, a Tajlandia jest jednym z głównych partnerów handlowych UE w regionie ASEAN. W 2020 r. wartość dwustronnej wymiany handlowej między UE a Tajlandią wyniosła 29 mld EUR. Minister handlu Tajlandii i jego partnerzy w UE wznowili rozmowy handlowe w czerwcu 2021 r.

Od 2014 r. wojsko tłumilo opozycję, wprowadzając stan wojenny, pojawiły się również doniesienia o łamaniu praw człowieka. Król Maha Vajiralongkorn został koronowany w maju 2019 r. W marcu 2019 r. partia prowojskowa wygrała wybory powszechne w atmosferze oskarżeń o manipulacje. Prayuth Chan-ocha, który pełnił już funkcję premiera w latach 2014–2019, stanął na czele Krajowej Rady Pokoju i Porządku (NCPO) w czerwcu 2019 r. Chociaż rządy junty oficjalnie zakończyły się w lipcu 2019 r., armia wciąż wywiera wpływ na rząd.

Tajski [Trybunał Konstytucyjny](#) podjął już decyzję o zawieszeniu premiera Prayutha Chan-ochy, ponieważ rzekomo wydłużył bezprawnie kadencję, osiem lat po przejęciu władzy w zamachu stanu w 2014 r. W [ostatecznej decyzji z 30 września 2022 r. Trybunał](#)

[Konstytucyjny](#) orzekł jednak, że premier Prayuth Chan-ocha nie przekroczył osmioletniej kadencji urzędowania.

Podczas protestów przeciwko rządowi wojskowych żądano reformy monarchii. Pierwszą falę protestów wywołała w lutym 2020 r. decyzja Trybunału Konstytucyjnego o rozwiązaniu popularnej wśród młodych osób opozycyjnej Partii Nowej Przyszłości, która w wyborach z marca 2019 r. zdobyła trzecią co do wielkości liczbę miejsc w Izbie Reprezentantów. W październiku 2020 r. rząd Tajlandii ogłosił stan wyjątkowy, zastrzegając sobie prawo do wprowadzenia godziny policyjnej i stanu wojennego. We wrześniu 2021 r. rząd Tajlandii przedłużył stan wyjątkowy po raz czternasty, do końca listopada 2021 r. Pomimo dużej liczby zakażeń COVID-19 premier Tajlandii ogłosił 11 października 2021 r. plan ponownego otwarcia granic, począwszy od listopada 2021 r., dla osób zaszczepionych i tylko z określonych krajów. Mimo że wydłużenie stanu wyjątkowego i rosnąca liczba oskarżeń o obrazę majestatu przeciwko demonstrantom ograniczyły protesty, ruch studencki nadal organizuje demonstracje.

W styczniu 2020 r. w Kuala Lumpur Tajlandia oficjalnie rozpoczęła negocjacje pokojowe z grupami rebeliantów w południowych prowincjach, gdzie większość stanowią muzułmanie. W negocjacjach pośredniczyła Malezja. Pomimo ogłoszonego w kwietniu 2020 r. zawieszenia broni w 2021 r. i 2022 r. wciąż dochodziło do zamachów bombowych.

W wrześniu 2021 r. parlament Tajlandii wstępnie zatwierdził ustawę o ochronie, zwalczaniu tortur i wymuszonych zaginięć, na którą Tajlandia czekała 14 lat od podpisania przez ten kraj w 2007 r. Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania. Parlament Europejski przyjął rezolucje dotyczące praw człowieka, pracowników migrujących i praw pracowniczych w Tajlandii.

H. Kambodża

UE nawiązała stosunki z Kambodżą w 1977 r., kiedy to podpisała z tym krajem umowę o współpracy. UE jest największym ofiarodawcą pomocy dla Kambodży – w latach 2014–2020 przeznaczyła 410 mln EUR na poprawę ładu administracyjno-regulacyjnego i wzmocnienie praworządności, a także na Trybunał ds. Czerwonych Khmerów. [Wieloletni program indykacyjny UE dla Kambodży na lata 2021–2027](#) przewiduje pomoc w wysokości 510 mln USD na wsparcie rozwoju gospodarczego. W 2020 r. całkowita wymiana handlowa między tymi dwoma partnerami wyniosła 4,3 mld EUR. UE jest trzecim co do wielkości partnerem handlowym Kambodży, po Chinach i USA, odpowiadając za 10,6% całkowitej wymiany handlowej tego kraju.

Lata wojny domowej spowodowały, że Kambodża jest jednym najuboższych państw Azji Południowo-Wschodniej. W następstwie umowy pokojowej z Paryża z 1991 r. Kambodża przyjęła w 1993 r. konstytucję, która stała się podstawą liberalnego, wielopartyjnego i demokratycznego państwa. W lutym 2018 r. Rada przyjęła konkluzje w sprawie Kambodży w świetle wydarzeń politycznych oraz pogarszającego się stanu demokracji.

Premier Hun Sen i jego Kambodżańska Partia Ludowa wygrali wybory powszechne w lipcu 2018 r., jednak opozycja twierdzi, że wybory nie były ani wolne, ani uczciwe. We wrześniu 2017 r. aresztowano przywódcę opozycyjnej Partii Narodowego Ocalenia

Kambodży (CNRP) Kema Sokhę, a Sam Rainsy, były przywódca CNRP, przebywa na dobrowolnym uchodźstwie od 2015 r. CNRP została rozwiązana w listopadzie 2017 r. W marcu 2021 r. sąd okręgowy w Phnom Penh skazał Sama Rainsy'ego na 25 lat pozbawienia wolności za domniemany spisek mający na celu obalenie rządu premiera Hun Sena. Pozbawił go również prawa do głosowania i kandydowania w wyborach. Ośmiu innych byłych polityków CNRP otrzymało zaocznie długie wyroki skazujące na karę pozbawienia wolności.

W lutym 2020 r. Komisja podjęła decyzję o wycofaniu części preferencji taryfowych przyznanych Kambodży w ramach systemu handlowego „wszystko oprócz broni” z uwagi na poważne i systematyczne naruszanie praw człowieka zapisanych w Międzynarodowym pakcie praw obywatelskich i politycznych. Decyzja w tej sprawie weszła w życie w sierpniu 2020 r. Gospodarka kambodżańska jest zależna od pomocy międzynarodowej i eksportu odzieży oraz cechuje się bardzo dużą podatnością na zmiany kosztów pracy. Wycofanie preferencji taryfowych i zastąpienie ich standardowymi unijnymi taryfami celnymi ma wpływ głównie na produkcję odzieży i obuwia. Wartość wycofanych preferencji odpowiada około jednej piątej (czyli 1 mld EUR) rocznego wywozu z Kambodży do UE.

We [wrześniu 2017 r. Parlament przyjął rezolucję](#), w której wezwał rząd Kambodży do zaprzestania politycznie umotywowanego ścigania Kema Sokhy. We [wrześniu 2018 r. Parlament przyjął drugą rezolucję](#), w której wezwał do wycofania wszystkich zarzutów wobec Kema Sokhy.

W marcu 2021 r. Parlament przyjął [rezolucję](#) potępiającą coraz częstsze łamanie praw człowieka w Kambodży oraz represje stosowane pod pretekstem zapobiegania COVID-19. Wezwał siły bezpieczeństwa do powstrzymania się od stosowania niepotrzebnej i nadmiernej przemocy wobec pokojowych demonstrantów oraz do zaprzestania wszelkich form nękania, w tym nękania sądowego.

W lutym 2022 r. rząd odroczył wejście w życie kontrowersyjnego krajowego portalu internetowego, który przekierowałby całą komunikację internetową przez zapórę sieciową w stylu chińskim. Rząd argumentował, że jej opóźnionemu wprowadzeniu winna jest pandemia, i zaprzeczył jakoby spowodowała je ostra krytyka obrońców wolności słowa.

Kambodżański sąd skazał 20 opozycyjnych polityków i działaczy w procesie [uznanym przez Human Rights Watch](#) za „polowanie na czarownice”. Wśród osób skazanych w marcu 2022 r. są m.in. przebywający na emigracji przywódcy opozycji, Sam Rainsy, Eng Chai Eang, Mu Sochua i inni. [Parlament Europejski wezwał do bezwarunkowego uchylecia zarzutów](#). W maju 2022 r. Parlament przyjął [rezolucję w sprawie ciągłego tłumienia opozycji politycznej w Kambodży](#).

I. Singapur

UE i Singapur ściśle współpracują ze sobą w dziedzinie przedsiębiorczości, nauki i technologii. W lutym 2019 r. UE i Singapur ratyfikowały trzy tzw. umowy nowej generacji: umowę o partnerstwie i współpracy między UE a Singapurem (EUSPCA), umowę o wolnym handlu UE–Singapur (EUSFTA) oraz umowę o ochronie inwestycji między UE a Singapurem (EUSIPA). Umowa o wolnym handlu z Singapurem weszła w życie w listopadzie 2019 r. Umowy te mają zacieśnić więzi polityczne, gospodarcze

i handlowe oraz znacznie obniżyć cła po obu stronach. Dzięki nim powinny zniknąć wciąż istniejące w wielu różnych sektorach bariery techniczne i pozataryfowe w handlu towarami.

W 2021 r. wartość handlu towarami między UE a Singapurem wyniosła 42,9 mld EUR, co stanowi wzrost o 4,5% w porównaniu z 2020 r. Wywóz z UE do Singapuru opiewał na kwotę 27,3 mld EUR, podczas gdy przywóz z Singapuru – 15,6 mld EUR. W 2021 r. Singapur plasował się na świecie jako dwudziesty co do wielkości partner handlowy UE. W 2020 r. wartość handlu usługami między UE a Singapurem wyniosła 50,3 mld EUR, co oznacza, że Singapur jest piątym co do wielkości partnerem UE w handlu usługami. Całkowity handel UE–Singapur, obejmujący zarówno towary, jak i usługi, osiągnął w 2020 r. wartość 91 mld EUR, co oznacza, że Singapur jest największym partnerem handlowym UE w ASEAN i jego jedenastym co do wielkości partnerem handlowym na świecie.

Singapur pozostaje ważnym celem BIZ z UE. Pod koniec 2020 r. wartość BIZ UE w Singapurze wyniosła 255,6 mld EUR, co stanowi wzrost o 15,4% w porównaniu z 2019 r. Singapur plasował się na świecie jako siódme co do wielkości miejsce przeznaczenia BIZ z UE i największy odbiorca inwestycji w ASEAN. Z kolei wartość BIZ Singapuru w UE wyniosła 150 mld EUR w 2020 r., co stanowi znaczny wzrost o 26,6 % w porównaniu z 2019 r. Na początku grudnia 2021 r. UE i Singapur przeprowadziły rozmowy na temat wzmocnienia dwustronnego handlu cyfrowego, w tym zawarcia kompleksowego partnerstwa cyfrowego UE–Singapur oraz zacieśnienia współpracy w zakresie sztucznej inteligencji i zarządzania danymi.

W lipcu 2020 r. odbyły się w Singapurze wybory powszechne. Lee Hsien Loong i jego Partia Akcji Ludowej (PAP) zdobyli 83 z 93 mandatów w parlamencie, a największa partia opozycyjna, Partia Robotnicza, uzyskała najlepszy wynik w historii, zdobywając 10 mandatów. Partia Akcji Ludowej nigdy dotąd nie przegrała wyborów i rządzi państwem-miastem od 1959 r. Premier Lee Hsien Loong od dawna mówi, że odda władzę, zanim skończy 70 lat, czyli w 2022 r. W kwietniu 2021 r. wicepremier Heng Swee Keat, wyznaczony na następcę Lee Hsien Loonga, ogłosił, że ustępuje ze stanowiska. Lawrence Wong stał się nowym szefem rządzącego PAP, a w konsekwencji wicepremierem, i ma zastąpić Lee Hsien Loonga po następnych wyborach zaplanowanych na 2025 r.

Priorytetem premiera Lee Hsien Loonga jest walka z pandemią COVID-19 i związanymi z nią wyzwaniem gospodarczymi oraz odbudowa kraju. W październiku 2021 r. rząd ogłosił, że kraj otworzy granice dla osób w pełni zaszczepionych z ośmiu państw, w tym niektórych państw UE, bez konieczności kwarantanny.

Również w październiku 2021 r. parlament Singapuru uchwalił ustawę o (zapobieganiu) obcej ingerencji, której celem jest rozwiązanie tego problemu. Wspierając działania społeczeństwa obywatelskiego, Parlament Europejski apelował o zniesienie kary śmierci.

W czerwcu 2022 r. minister finansów i wicepremier Lawrence Wong ogłosił pakiet wsparcia w wysokości 1,1 mld USD, aby złagodzić rosnące koszty utrzymania. L. Wong stwierdził, że pakiet ma pomóc grupom o niskich dochodach, ponieważ Singapur cierpi z powodu wysokiej inflacji. Głównymi czynnikami powodującymi gwałtowny wzrost cen

są zakłócenia w globalnych łańcuchach dostaw, wysokie ceny towarów i atak Rosji na Ukrainę. Od października 2021 r. Singapur trzykrotnie zaostrzył swoją politykę pieniężną.

J. Brunei

Państwem rządzi sułtan Brunei Hassanal Bolkiah, przy czym coraz więcej obowiązków przejmuje książę Billah Bolkiah. W kraju nie następuje żadna liberalizacja polityczna. W 2014 r. zreformowano kodeks karny, aby wprowadzić prawo szariat. W kwietniu 2019 r. przyjęto kodeks karny w celu wprowadzenia nowych rodzajów kar, m.in. kary śmierci przez ukamienowanie za stosunek seksualny z osobą tej samej płci i cudzołóstwo oraz amputacji kończyn za kradzież. W następstwie ostrego sprzeciwu społeczności międzynarodowej Brunei przedłużyło moratorium na wykonywanie kary śmierci.

UE aktywnie działa na rzecz zacieśnienia stosunków z Brunei, jednak nie zawarto umowy ramowej. Umowa o partnerstwie i współpracy między UE a Brunei jest obecnie przedmiotem negocjacji i będzie dotyczyć wielu obszarów politycznych i gospodarczych. W 2020 r. całkowita wymiana handlowa między Brunei a UE wyniosła 153 mln EUR, z nadwyżką 142 mln EUR na korzyść UE. Handel między UE a Brunei obejmuje głównie maszyny, pojazdy silnikowe i produkty chemiczne.

Stosunki UE–Brunei są prowadzone głównie za pośrednictwem ASEAN. W 2021 r. Brunei objął przewodnictwo ASEAN pod hasłem „We Care, We Prepare, We Prosper”. W sierpniu 2021 r. wiceminister spraw zagranicznych Brunei Erywan Yusof został mianowany specjalnym wysłannikiem ASEAN w Mjanmie/Birmie, z zadaniem podjęcia mediacji z juntą.

W [rezolucji z kwietnia 2019 r. Parlament zdecydowanie potępił wejście w życie kodeksu karnego opartego na szariacie](#). Ponownie potępił karę śmierci i podkreślił, że przepisy kodeksu karnego opartego na szariacie naruszają zobowiązania Brunei wynikające z międzynarodowego prawa dotyczącego praw człowieka.

W 2022 r. wzrosło napięcie między Chinami a krajami Azji Południowo-Wschodniej w sporze terytorialnym na Morzu Południowochińskim. Chociaż do tej pory Brunei milczało, w lipcu 2022 r. złożyło pierwsze w historii jednostronne oświadczenie w sprawie Morza Południowochińskiego, demonstrując w ten sposób także swoje roszczenia. Brunei prowadzi jednak politykę unikania konfrontacji w stosunkach z Chinami w sporze dotyczącym Morza Południowochińskiego, z obawy o szkody dla dwustronnych więzi gospodarczych.

W czerwcu 2022 r. Sułtan Brunei ogłosił wczesne przegrupowanie ministrów. Sułtan zachowuje stanowisko premiera oraz kontrolę nad obronnością, sprawami zagranicznymi oraz finansami i gospodarką. Po raz pierwszy na ministra (do spraw edukacji) mianowano kobietę.

K. Laos

Stosunki UE z Laosem opierają się na umowie o współpracy z 1997 r. UE przyznała Laosowi środki w wysokości ponad 500 mln EUR w latach 2016–2020, wspierając ósmy laotański krajowy plan rozwoju społeczno-gospodarczego, który skupia się na osiągnięciu wysokiego wzrostu gospodarczego i wyjściu do 2020 r. z grupy krajów

najsłabiej rozwiniętych. W marcu 2021 r. UE, we współpracy ze Światową Organizacją Zdrowia, przeznaczyła 2,8 mln EUR na system opieki zdrowotnej Laosu, aby poprawić i zwiększyć jego zdolności reagowania na COVID-19 i inne pandemie.

W październiku 2021 r., dzięki wsparciu ze strony UE, UNICEF-u i Globalnego Partnerstwa na rzecz Edukacji, Laos uruchomił pierwszą krajową platformę nauczania cyfrowego, aby ułatwić studentom i nauczycielom naukę zdalną podczas pandemii COVID-19. [Wieloletni program indykatywny UE na lata 2021–2027 dla Laosu](#) przewiduje łączną orientacyjną alokację na pierwszy etap 2021–2024 w wysokości 83 mln EUR.

UE jest czwartym co do wielkości partnerem handlowym Laosu (po Tajlandii, Chinach i Wietnamie), odpowiadając za 3,6% całkowitej wymiany handlowej tego kraju. W 2020 r. wymiana handlowa UE–Laos opiewała na kwotę 436 mln EUR. Pomimo reform gospodarczych Laos jest nadal państwem ubogim i zależnym od pomocy międzynarodowej. Jako krajajsłabiej rozwinięty Laos jest objęty unijną inicjatywą handlową „wszystko oprócz broni”.

Laos jest państwem jednopartyjnym. Laotańska Partia Ludowo-Rewolucyjna (LPRP), u władzy od zakończenia wojny domowej w 1975 r., sprawuje rządy silnej ręki, które nie dopuszczają opozycji. W lutym 2021 r. w Laosie odbyły się wybory parlamentarne do dziewiątego Zgromadzenia Narodowego, składającego się ze 164 mandatów, z których 158 przypadło rządzącej LPRP, a o sześć ubiegali się kandydaci niezależni. W marcu 2021 r. na inauguracyjnym posiedzeniu Zgromadzenia Narodowego wybrano prezydenta Thonglouna Sisoulitha, sekretarza generalnego rządzącej LPRP. Od kwietnia 2016 r. pełnił on funkcję premiera.

Laos pogłębia stosunki z Chinami i ASEAN, dążąc do przyciągnięcia większych inwestycji. Reformy gospodarcze przyniosły trwały wzrost gospodarczy na poziomie ponad 7% od 2014 r. Pandemia COVID-19 postawiła przed tym krajem nowe wyzwania i poważnie wpłynęła na wzrost gospodarczy, który w 2020 r. zmniejszył się w szacunkowym przedziale od -0,6 do -2,4%.

UE poświęca szczególną uwagę prawom człowieka, w tym sytuacji osób przesiedlonych ze względu na budowę ogromnych tam na rzece Mekong. Na początku grudnia 2021 r. w ramach pekińskiej inicjatywy „Jeden pas i jeden szlak” otwarto nową linię kolejową o długości 414 km łączącą Chiny z stolicą Wientian – jej budowa pochłonęła prawie jedną trzecią rocznego PKB Laosu.

Podczas konferencji Międzynarodowej Organizacji Pracy w Genewie UE wezwała Laos do zajęcia się kwestią wykorzystywania seksualnego dzieci. W lipcu 2022 r. UE wyraziła zaniepokojenie brakiem postępów w rozwiązywaniu problemu długotrwałych naruszeń praw człowieka w Laosie i wezwała władze do wypełnienia zobowiązań w zakresie praw człowieka w ramach Międzynarodowej Federacji Praw Człowieka (FIDH) i jej organizacji członkowskiej Ruch Lao. Obie organizacje opublikowały dokument informacyjny, w którym podsumowano sytuację praw człowieka w Laosie. Ostatni [dialog UE–Laos dotyczący praw człowieka](#) odbył się w lipcu 2022 r.

L. Malezja

W grudniu 2015 r. UE i Malezja zakończyły negocjacje w sprawie umowy o partnerstwie i współpracy (UPiW). Negocjacje w sprawie FTA między UE a Malezją zawieszono na wniosek Malezji w kwietniu 2012 r., po siedmiu rundach rozmów. W marcu 2017 r. Rada zwróciła się do Komisji i wysokiej przedstawiciel o zmianę proponowanej umowy na umowę mieszaną. UE i Malezja omówiły wprowadzenie nowych przepisów i uzgodniły je co do zasady, tak aby wkrótce można było podpisać umowę. Obecnie negocjowane są dwie umowy: FTA i dobrowolna umowa o partnerstwie w odniesieniu do egzekwowania prawa, zarządzania i handlu w dziedzinie leśnictwa. W maju 2022 r. Komisja opublikowała [sprawozdanie końcowe](#) z oceny skutków dla zrównoważonego rozwoju, wspierając negocjacje w sprawie FTA.

UE jest ważnym partnerem handlowym i dużym inwestorem w Malezji, której wschodząca gospodarka oferuje UE atrakcyjne możliwości handlowe. Wymiana handlowa między UE a Malezją rośnie i od 2010 r. wzrosła o ponad 50%. W 2020 r. Malezja była dwudziestym co do wielkości partnerem handlowym UE, natomiast UE była jej piątym co do wielkości partnerem handlowym. Malezja jest trzecim co do wielkości rynkiem ASEAN dla UE, po Singapurze i Wietnamie.

W 2021 r. UE reprezentowała 8,1% całkowitej wymiany handlowej Malezji. Przywóz do UE z Malezji stopniowo wzrastał i w 2021 r. opiewał na 29,2 mld EUR, natomiast wywóz z UE do Malezji wyniósł 11,8 mld EUR. Na przestrzeni lat ogólna nadwyżka handlowa Malezji z UE stale rosła, osiągając w 2021 r. 17,4 mld EUR. W wyniku prowadzonej przez Malezję polityki liberalizacji i perspektyw zawarcia umowy o wolnym handlu, BIZ UE w Malezji wzrosły w 2020 r. do 27,8 mld EUR. Dwustronna wymiana handlowa między UE a Malezją jest zdominowana przez produkty przemysłowe, które stanowią ponad 90% obrotu. W marcu 2019 r. Komisja ogłosiła, że należy stopniowo odchodzić od stosowania oleju palmowego w paliwach transportowych w oparciu o dyrektywę w sprawie odnawialnych źródeł energii, w której określono cel w zakresie zrównoważonej bioenergii na poziomie 32%. Indonezja i Malezja zaprotestowały i złożyły skargi do Światowej Organizacji Handlu (WTO). W styczniu 2021 r. Malezja, drugi co do wielkości producent oleju palmowego na świecie, poszła za przykładem Indonezji, składając skargę do WTO na unijne przepisy dotyczące biopaliw. W styczniu 2021 r. rząd Malezji ogłosił, że podejmuje kroki prawne przeciwko państwom członkowskim UE – Francji i Litwie – za ograniczanie biopaliw opartych na oleju palmowym. Pomimo odrzucenia przez UE wniosku Malezji o powołanie w kwietniu 2021 r. panelu ds. sporu dotyczącego biopaliw, WTO ostatecznie zatwierdziła w maju 2021 r. wniosek Malezji o powołanie panelu, który przeanalizuje przepisy UE. W październiku 2021 r. Rada przyjęła [konkluzje](#) w sprawie zmienionego unijnego wykazu jurysdykcji niechętnych współpracy do celów podatkowych. Po raz pierwszy na szarej liście w załączniku II umieszczono Malezję. Chociaż olej palmowy jest uważany za główny problem w rozmowach w sprawie FTA między UE a Malezją, olej palmowy w rzeczywistości stanowi mniej niż 5% przywozu do UE z Malezji, a dane statystyczne malezyjskiej Rady ds. Oleju Palmowego w 2019 r. również wskazują, że unijne ograniczenie dotyczące oleju palmowego będą miały wpływ jedynie na 0,04% rocznej produkcji Malezji. Niemniej jednak rosyjska inwazja na Ukrainę spowodowała światowy niedobór oleju jadalnego, co może pomóc Malezji odzyskać udział w rynku oleju

palmowego w UE. Jak zauważył malezyjski minister przemysłu i towarów plantacyjnych w maju 2022 r., oczekuje się, że popyt UE na olej jadalny wzrośnie w najbliższej przyszłości ze względu na ograniczone dostawy oleju słonecznikowego i sojowego.

W maju 2018 r. rządząca w Malezji koalicja Barisan Nasional (BN), której członkiem jest Zjednoczona Organizacja Narodowa Malajów (UMNO), po raz pierwszy w historii kraju przegrała wybory. Premier Mahathir Mohamad, przywódca Sojuszu Nadziei, zastąpił Najiba Razaka, któremu grozi dwanaście lat więzienia, przy czym postępowanie odwoławcze jest w toku. W listopadzie 2019 r. opozycyjna koalicja BN wygrała w wyborach uzupełniających, a rząd premiera Mahathira Mohamada upadł. Przy poparciu UNMO w marcu 2020 r. król Abdullah mianował Muhyiddina Yassina, przewodniczącego Zjednoczonej Partii Tubylczej (PPBM), premierem stojącym na czele nowej koalicji Perikatan Nasional (PN). W październiku 2020 r. lider opozycji Anwar Ibrahim spotkał się jednak z królem Sultanem Abdullahem Sultanem Ahmadem Shahem, aby dowiedzieć, że ma większość parlamentarną, i wezwał premiera Muhyiddina Yassina do dymisji.

Król odrzucił propozycję A. Ibrahima, ale w obliczu głębokiego kryzysu politycznego premier Muhyiddin Yassin postanowił złożyć w sierpniu 2021 r. dymisję, ponieważ utracił poparcie w parlamencie. Król przejął inicjatywę i ponownie wykorzystał swe uprawnienia konstytucyjne. W sierpniu 2021 r. wyznaczył na dziewiątego premiera Ismaila Sabriego, który został trzecim z kolei premierem w obecnej pięcioletniej kadencji. Następne wybory parlamentarne odbędą się w 2023 r.

W rezolucjach Parlament potępił karę śmierci, naruszanie praw osób LGBTI i tłumienie niezadowolenia społecznego w Malezji, a także niemożność pokojowego wyrażania poglądów, w tym brak debaty publicznej.

W czerwcu 2022 r. rząd Malezji ogłosił, że zniesie obowiązek orzekania kary śmierci. Jest to krok naprzód i przykład dla całego regionu. UE zachęca władze do podjęcia konkretnych kroków w celu szybkiego wprowadzenia tej decyzji w życie.

Jorge Soutullo / Samuel Cantell / Cristina Stanculescu / Airis Meier
10/2022

